

16 april 1971

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Wij verwachten dan ook, dat u zichzelf een oordeel vormt. Ons onderwerp ligt enigszins vast in de jaarkalender. Want wat past op Goede Vrijdag anders dan een

BESCHOUWING OP GOEDE VRIJDAG

Is deze vrijdag trouwens wel zo goed? Overal houdt men diensten ter herdenking van het lijden van onze Heer en reeds nu hebben zich rond 140 personen te pletter gereden in hun vakantiehaast op de autobanen. Oorlogshandelingen gaan normaal verder en de omzet in de winkels is tevredenstellend: de omzet in paaseieren valt wel wat tegen maar daarvoor lopen andere luxe-artikelen beter. Toch heeft deze dag voor vele mensen nog een bijzondere betekenis, al is het alleen maar een religieus dagje vrijaf. Ik vraag mij dan ook af waarom de mensen in deze tijd zich nog steeds op een zo pessimistische wijze bezighouden met het lijden van Jezus. O, ik weet wel, dat 'Hij ons zo heeft verlost'. Maar is het voor de mens eigenlijk niet veel belangrijker dat Hij uit de dood is opgestaan - om u zo een voorbeeld te geven? Want dit is de inleiding tot een overwinning waarbij zelfs de dood overwonnen wordt. Ik zou mij natuurlijk, liefst met het nodige pathos, weer bezig kunnen gaan houden met het aloude lijdensverhaal. Maar misschien is het toch beter ons bezig te houden met een andere vraag: Wat betekent eigenlijk voor de mens de herrijzenis?

Wanneer ik, in de geest, rond mij zie, dan ontdek ik dat het verder leven, deze overwinning van de dood, voor eenieder en altijd weer wordt voorafgegaan door een reeks van vuurproeven. Misschien kun je het zo stellen: Dit lijden van Jezus, dat vandaag wordt herdacht, is in wezen instrumenteel voor Zijn herrijzenis. Het ene is niet los te denken van het andere. Bij ons kom je tot de conclusie dat een mens veel moet hebben meegemaakt om in de werelden van de geest zich onmiddellijk aan te kunnen passen, om daar vrij te zijn. Dit vrij-zijn gaat uit de aard der zaak wat verder dan op aarde, omdat je bij ons grotendeels je eigen wereld schept. Juist degenen die veel hebben doorgemaakt, die schaduw en licht hebben gekend, blijken na de dood een geestesgesteldheid te vertonen, waardoor zij zich niet meer binden aan een bepaalde vorm. Zij gaan in elke expressie van mogelijkheden, die zij ontvangen, in elke impressie van onze krachten en werelden, geheel op, en bouwen daaruit een wereld, zo complex en mooi, dat het wel eens moeilijk is je te realiseren dat dit een wereld is die uiteindelijk toch maar uit een mens, een ziel voortkomt.

Want het grote raadsel voor u is altijd weer: wanneer wij sterven, leven wij dan nog verder, of zijn wij dan werkelijk dood? Voor mij is dit natuurlijk geen moeilijk punt meer: ik ben doodgegaan en leef, dus voor mij is het geen moeilijk punt meer. Maar voor u is dit nog geen bewijs. Als je probeert na te gaan, wat de drijvende kracht in het leven is, komen wij altijd weer bij een verklaring voor het onbekende, onbegrepen, terecht. Wij spreken dan van de ziel en zo. Onderzoeken wij de mens, dan zien wij steeds weer, dat zijn persoonlijkheid n t iets meer omvat dan de som van alle genetische waarden. Het is dit 'ietsje meer', dat blijft voortbestaan en kennelijk voor zijn bestaan niet van de aanwezigheid van een lichaam afhankelijk is. Maar dit ietsje meer is niet overal en bij eenieder even groot of belangrijk. Wat de vraag doet rijzen: Hoe wordt dit 'je ietsje meer' tot een betekenisvol iets?

En dat maakt het interessant dit onderwerp op een Goede Vrijdag te benaderen. Want juist op deze dag worden wij mijns inziens geconfronteerd met de vraag, hoe Jezus tot een zo belangrijke persoonlijkheid ook buiten de tijd kon worden. Nu weet ik wel dat vele dingen uit Jezus' leven op het ogenblik door de mensen met verwondering en vertedering worden gezien, zonder dat

men hierbij nog menselijke maatstaven schijnt aan te durven leggen. Maar toch. De jonge Jezus was eigenlijk ook maar een dondersteen om zo maar, zonder meer, van zijn vader en moeder weg te durven lopen in die grote tempel. In deze dagen herdenkt men wel het feit dat Jezus op belangrijke wijze zat te kissebissen met een stel baardige wetgeleerden, maar vergeet men dat Maria een halve zenuwaanval kreeg toen zij haar zoon niet kon vinden, terwijl Jozef zich de blaren onder zijn sandalen moest lopen voor hij kon uitvinden waar Jezus gebleven was.

Zeker, Jezus volgt zijn ouders volgens het verhaal dan weer gehoorzaam. Maar toch meen ik dat men het gedrag van Jezus in die tijd niet zou moeten beoordelen aan de hand van hetgeen Hij later zou betekenen. Hij wist meer dan anderen, zeker. Maar hij dacht kennelijk niet bepaald na over zijn ouders en hun zorgen. Want anders zou hij, zo dit gesprek zo noodzakelijk was, hen veel leed en zorg bespaard kunnen hebben door alleen maar even te zeggen waarheen hij ging. En voor zijn openbaar leven begon is er ook een tijd, dat Hij, zoals vele tieners in deze dagen schijnt te denken dat het voldoende is om te zeggen: Tabé vader en moeder, ik ga de wereld in. En wanneer wij ons afvragen, waarom Hij dit deed, zo kunnen wij natuurlijk afwijken van de gebruikelijke verklaring dat het zwerversbloed, dat in iedere mens schijnt te schuilen, hem prikkelde hiertoe. Je zou natuurlijk evengoed kunnen stellen, dat Hij dit deed omdat het noodzakelijk was voor het juist voltrekken van Zijn Goddelijke Taak. Maar dan ga je zo van de hoogte uit. En wanneer je als mens steeds maar weer tracht uit te gaan van het goddelijke en bovennatuurlijke, dan ben je niet meer in staat als mens te denken en te begrijpen, dan kom je niet bepaald ver.

Jezus beleeft veel. Ik meen te mogen stellen dat hij mede door deze belevingen wordt gevormd. Wij horen dat hij weer naar het ouderlijk huis terugkeert maar al snel als burger niet geheel aanvaardbaar blijkt. Hij zegt de dingen steeds weer zó dat de goegemeente ervan schrikt. Ik wil niet stellen dat hij een provo was of zoiets, of zelfs maar beweren dat Jezus in wezen een revolutionair was. De Jezus die zich in deze dagen aan ons toont is, van de menselijke kant uit bezien, eerder een eerlijk mens die tracht in de wet en de schrift de waarheid te vinden voor zich en niet alleen maar de verklaringen en begrippen op te dreunen die eenieder in zijn jeugd worden bijgebracht. Het resultaat is dan ook dat hij uit de bedehuizen wordt geweerd, want daar heeft men geen behoefte aan een dergelijke leraar.

Het is waarschijnlijk ook deze afwijzing van zijn denkbeelden door de orthodoxie die hem er toe brengt, nog steeds redenerend vanuit zijn menselijk bestaan, op zoek te gaan naar zichzelf en de werkelijke waarden van de wereld. Mogelijk is een deel van hetgeen de schrift ons hierover verteld meer legende dan waarheid. Maar neem eens aan dat het juist is: Jezus trekt zich terug in eenzaamheid. Daarna trekt hij verder, komt bij de Jordaan en wordt gedoopt door Johannes de Doper. Wanneer je dit alles nagaat en even het goddelijke karakter, dat men Hem toekent buiten beschouwing laat, dan zien wij hier een mens die worstelt om zichzelf te vinden, daarbij moeilijkheden en twijfels heeft te overwinnen, maar juist hierdoor eerst meer blijkt te zijn dan het normale stoffelijke mensje, dat hij toch wel leek te zijn - mede gezien de reacties van zijn dorpsgenoten op zijn optreden als profeet.

Eigenaardig is ook de fase, waarin Jezus naar leerlingen zoekt. Want hij zoekt eigenlijk niet werkelijk. Hij ziet ze, voelt sympathie voor hen en nodigt hen uit: volg mij, ga met mij mee. Dit is normaal en komt ook nu nog bij jongeren voor, zeker wanneer zij zich losmaken van de burgerlijke gebondenheden van hun bestaan. Het wonderlijke in dit deel van het verhaal is gelegen in de mensen die hem volgen. De rederij en vishandel 'Simon en zonen' is volgens de normen van die tijd, een bedrijf, dat zekere weelde mogelijk maakt voor zijn eigenaars, maar wel een voortdurende exploitatie met eigen krachten vergt. Maar Jezus zegt een paar woorden tot de gebroeders, die dit bedrijf bezitten en Jacobus loopt al met Jezus mee en Simon holt er achteraan. Typend is ook dat Jezus zich niet tot mensen uit bepaalde standen beperkt. Judas is bijvoorbeeld iemand van werkelijk zeer goede familie, anderen behoren tot de rijkere, zoals Simon en zijn broers, anderen zijn arm of stammen uit voor die tijd toch wel, als intellectueel te beschouwen milieus, zoals Johannes de zoon van Anna.

Ook wanneer Jezus met zijn volgelingen door het land trekt, zien wij een vreemde verandering, een ontwikkeling, al zoeken de mensen nu dergelijke dingen waarschijnlijk niet in de evangeliën. Eerst zie je dat Jezus zich aansprakelijk schijnt te gaan gevoelen voor zijn leerlingen. Hij houdt zich voornamelijk met hen bezig. De menigte komt er steeds weer als toevallig bij en Jezus onttrekt zich, waar het mogelijk is, aan hun toevloed. Dan fungeert het groepje volgelingen steeds meer als een beschermende kern voor Jezus, die door hen werkt en door hen heen als het ware tot anderen gaat spreken. De eerste wonderen, die Jezus doet, zijn vaak speels, zoals te Kaäna, of zijn duidelijk gevolgen van medelijden. Eerst langzaam komt de nadruk te liggen op paranormale genezingen, tot op de duur het geven van lering die taak weer van de eerste plaats verdringt.

Er zijn in die dagen in het land van Judea vele dergelijke figuren en Jezus' optreden is dan ook niet zo bijzonder, zo exclusief, als het de christen in deze dagen misschien toeschijnt. Volg je Jezus op zijn weg en benader je hem nog steeds als een mens, dan zie je tekenen, dat Hij zichzelf vindt, dat hij steeds meer bewust een doel nastreeft in zijn leven, tot hij kennelijk zijn taak geheel gevonden heeft. Langzaam maar zeker wordt zijn zoeken een streven tot meer. Hij vindt een taak die gelijktijdig een onafwendbaar noodlot voor Hem wordt - niet omdat zij niet terzijde geschoven kan worden, maar omdat zij deel is geworden van zijn wezen en hij zonder dit niet meer kan bestaan. Wat zich nu openbaart is zeker niet alleen meer een menselijk wezen.

U zult zich afvragen, wat dit alles bijvoorbeeld met u te maken heeft. Want menigeen, die zich met deze geschiedenis bezighoudt, vraagt zich in stilte af: 'Wat heeft dit alles, buiten een verlost zijn, in wezen met mij te doen? Want dit was Jezus en ik ben maar een arme, zwakke mens'. Bezie dan de feiten. Jezus heeft zich zeker niet altijd als een heilige gedragen, ook al vertelt men later anders en vindt men interpretaties, waardoor zijn handelen gerechtvaardigd wordt. Want hij doet niet veel meer dan de mensen die gewelddadig demonstreren op de Dam, wanneer hij de Dam van die dagen, het voorhof van de tempel, betreedt en met de riem in de hand de handelaren en wisselaars daar wegseelt.

Men kan stellen, dat het in het evangelie is, of Jezus naar een besef toegroeit. Maar is dit bij u in uw leven niet ongeveer gelijk? Wanneer je jong bent ligt de wereld voor je open, dan avontuur je, dan denk je niet zo veel aan anderen. Als je wat ouder wordt vind je een eigen kring, zoek je volgelingen, of word jezelf tot volgeling van anderen. Je wilt ergens bij behoren. Dit betekent het aanvaarden van zekere aansprakelijkheden die je echter beperkt tot de kring waarin je leeft. Naarmate je ouder wordt ga je ook de dingen , die je in eigen kring hebt leren beseffen of gevonden meent te hebben, in de wereld buiten je terugzoeken. Je probeert dan de waarden die je in je eigen leven vindt, in toenemende mate ook buiten jezelf kenbaar te maken. Wijkt dit zo sterk af van alles, wat Jezus heeft gedaan? Welneen. De enige vraag die steeds weer rijst is, of de mens zoals Jezus, alle consequenties van zijn ontdekkingen in zichzelf aanvaarden zal.

Wanneer Jezus naar Jeruzalem gaat dan weet hij of kan hij weten, zelfs als gewoon mens, dat dit hem de nek kan kosten. De teksten maken dit zonder meer duidelijk. De meeste mensen echter redeneren: 'Dit zou mij wel eens een pak slaag kunnen kosten, dus laat ik mijn idealen maar even thuis'. Dat is het verschil. Het is dit consequent blijven dat Jezus naar Jeruzalem brengt, vandaar naar de Olijfberg. Het is dit getrouw zijn aan zichzelf, aan zijn bestemming, wat Hem er toe brengt niet te vluchten, wanneer hij daartoe de mogelijkheid heeft. Het is trouw aan de aanvaarde bestemming die hem er toe brengt de gehele reeks van onwaardige processen, die de maatschappij hem aandoet, zwijgend te aanvaarden, zowel het Sanhedrin, Herodes als Pilatus. Jezus ondergaat de maatschappij en aanvaardt haar maar blijft gelijktijdig toch zichzelf, omdat zijn ideaal groter is dan dit alles, dan alles wat er, menselijk gezien, leven kan. Het is daarin ook dat hij sterft. Ik meen, dat je zou mogen stellen, dat het juist deze groei is die Jezus zo dicht bij de mens brengt. Maar het is gelijktijdig dezelfde mogelijkheid tot groeien die de mens zo dicht brengt bij de herrijzenis, hem voert tot het voortbestaan.

Ik weet wel dat iemand, die een spiritistische bijeenkomst bijwoont, hoopt of gelooft dat je als mens ook na de dood zult verder leven. Maar als mens bent u daarvan toch niet geheel zeker. Wees eens eerlijk. Er zijn altijd weer ogenblikken, waarop je je afvraagt: Ja, maar zou het nu wel... Ik stel, dat je alleen door je eigen leven iets vindt van die werkelijke onsterfelijkheid. Want niet dat wat je hier schijnt te zijn blijft leven. Blijvend is alleen datgene wat je werkelijk meer bent dan een genetische eenheid, het karakter dat je hebt gevormd, het besef dat in je is, en misschien ook geestelijke waarden die van vroeger nog in je schuilen. Dit alleen bepaalt wat er bewust van je voortbestaat.

Na de dood kent elke mens een periode dat hij zichzelf moet hervinden. Men geeft dit onder mensen vaak weer met verschillende fasen en heeft er heel wat afwijkende beschrijvingen voor. Naar waarheid kun je zeggen dat je als geest beschouwend en niet meer in staat tot, of lijdende onder, stoffelijke manipulaties, je leven herleeft, maar daarbij niet meer in staat bent enig verschil te maken tussen jezelf en degene, die je iets aandeed. In menselijke tijd gerekend is het meestal niet langer dan een paar dagen, dat je in deze toestand verkeert. Maar het zal u duidelijk zijn dat menigeen in deze periode een soort hel doormaakt. Want in deze tijd moet je wel gaan beseffen, wat je werkelijk bent geweest en wat je in werkelijkheid gedaan hebt.

In het christelijke geloof stelt men dat Jezus na zijn dood is nedergedaald ter helle en na drie dagen is herrezen uit den dode. Daarbij zou men kunnen strijden over de vraag of hier werkelijk drie dagen worden bedoeld, dan wel dat het getal drie hier is gekozen om zijn betekenis, want drie is een heilig getal. Wat betekent dat zelfs Jezus niet onmiddellijk in het Licht heeft verkeerd maar ook een dergelijke periode heeft doorgemaakt; drie dagen verkeerde hij in het duister zo stelt het geloof. Nu kunnen wij hiervan natuurlijk een mooie legende maken van een Jezus die als een lichtende staartster door de duistere sferen is geraasd, iedereen die het Licht beroerde, bekerende en bevrijdende. Maar wanneer men u iets dergelijks voorhoudt moet u beseffen dat dit iets is wat de mensen zeggen om hun geloof aanvaardbaarder voor zich te maken. Want niemand weet dit zeker en zelfs Jezus spreekt er volgens de evangeliën niet over.

Een mens die sterft wordt met zichzelf geconfronteerd. Ook al zijn er contacten onmiddellijk na de dood mogelijk. Maar toch zul je eerst met jezelf af moeten rekenen. Pas wanneer je dit tot stand hebt kunnen brengen volgt er iets wat je volgens mij toch wel een soort herrijzenis zoudt kunnen noemen. Zeker, je hebt dan geen stoffelijk lichaam meer. Het zou trouwens heel wat trammelant betekenen wanneer je met een stoffelijk lichaam op aarde terug zou komen. Denk alleen maar eens aan de ellende die dit zou betekenen voor vele erfgenamen. Net zitten zij bij de notaris om te horen, hoeveel rijker zij geworden zijn en daar komt de overledene herrezen binnen wandelen. Voor heel wat mensen zou iets dergelijks een verschrikking zijn. Maar toch zeg ik dat je herrijst, dat je leeft, ook al is het voertuig waarin het leven zich afspeelt van een wat andere substantie. Zelfs wanneer je sterk genoeg zou zijn om dit een stoffelijk kenbare vorm zoudt weten te geven, zou dit vele moeilijkheden baren voor jezelf.

Zo weten wij van Jezus dat hij met de Emmaüsgangers optrok om eerst eens te zien of hij alweer voldoende mens was, terwijl hij, wanneer hij bij het graf Maria Magdalena ontmoet, er zeker van is, dat dit nog niet het geval is. Vandaar zijn woorden: ; 'Vrouw, raak mij niet aan, want ik moet nog ingaan tot mijn vader'. Wanneer wij uit een geestelijke wereld naar de aarde terug willen, zelfs in ons eigen voertuig, dan kennen wij soortgelijke moeilijkheden: het voertuig dat je hebt past niet bij de stoffelijke wereld; de krachten en mogelijkheden die voor jou bestaan, passen niet bij die van de mensen. De gedachten zelfs die je uitstraalt zijn voor de mensen niet meer begrijpelijk. Je moet opnieuw leren met de wereld om te gaan en wanneer je met alle geweld in de eerste periode een boodschap door wilt geven heb je in 999 van de 1000 gevallen de hulp van een vertaler nodig: iemand die weet hoe je het menselijk uit kunt drukken en langs welke wegen je de mensen op voor hen begrijpelijke en aanvaardbare wijze kunt benaderen.

Misschien vindt u het niet begrijpelijk dat ik ook het leven in de geest beschouw als een soort herrijzenis. Maar beseffen dat je nog - of weer - leeft maakt een dergelijke formulering niet zo

vreemd meer wanneer je het eenmaal ondergaat. Voor mij is trouwens dit geboren worden in een andere wereld wel het belangrijkste aspect van de dood.

Doodgaan lijkt de meeste mensen iets verschrikkelijks toe. Maar het is in feite een komen tot een ander leven. Bovendien valt doodgaan lichamelijk nogal mee, dat weet ik uit eigen ervaring. Je krijgt last van koude handen en koude voeten en op de duur voel je die ook niet meer. De kou trekt langzaam naar binnen. Op een gegeven ogenblik voel je een plof, je reutelt nog iets en het is gebeurd. U vindt het woord plof hier wat vreemd. Maar er komt tijdens het sterven een ogenblik, dat het hart een kramp krijgt. Die voelt aan als een soort kleine explosie. De circulatie van het bloed is al traag en stopt nu voor een ogenblik geheel, maar je voelt het als een plotselinge warmte. Daarom is plof het beste woord, wat ik hiervoor vinden kan.

En waarom zou ik niet? In uw moderne strips gebruikt men immers nog veel vreemdere kreten. Want ik heb nog nooit iemand, die aan het vechten was, voortdurend uit horen roepen: grrr, oöaaaw, plonk, grrk. En toch verwondert niemand zich daarover. Dus waarom zou ik niet een plastisch geluid kiezen om iets weer te geven wat voor mij toch zeer reëel is geweest. Na die plof komt het moeilijke ogenblik: je ziet jezelf liggen. Het is eigenlijk net of je droomt. Je hebt het gevoel dat je veel groter bent dan vroeger. Je ziet dan wel anderen, tenminste vaak. In mijn geval waren er in ieder geval wat afhalers bij. Bovendien hebben wij in de geest een soort zielen-ophaaldienst. En ik kan u verzekeren dat je blij bent wanneer je met die anderen contact krijgt. Want je staat in het begin gek te kijken. Want je voelt je niet alleen groter, maar krijgt ook het gevoel of je op een wolkje wegdrijft. Je ziet beneden nog wel je sterfbed, maar klein en als opeen helder verlicht toneeltje. De dokter staat de dood te constateren en in mijn geval zag ik ook een pleegzuster die voorzichtig naar buiten stevende om de familie te vertellen dat het zover was. Ik zag de anderen ook nog binnenkomen. Maar het is dan alles zo ver weg. Het is of je alles nog wel hoort maar dan door een dikke prop watten. Het geluid verliest zijn betekenis en je hebt het gevoel dat je een spel in een poppentheater ziet opvoeren en zo dadelijk wel weer wakker zult worden.

Dat is het sterven zelf. Daarna, terwijl je het gevoel hebt, dat je wegdrijft weet je nog wel dat je bijvoorbeeld pijn hebt gehad, maar het is alles als het ware verbleekt. Je weet nog wel dat er iets was, maar het is je vreemd geworden, net of het iemand anders betreft. Denk maar eens aan het verschil tussen een jezelf met een hamer op de vingers slaan en zien dat een ander het doet. In sommige gevallen worden zelfs de pijnen die je zo even nog geleden hebt, opeens iets wat bijna komisch is. Dan komt het ogenblik dat je meer contact hebt met andere geesten, maar eigenlijk nog gebonden bent aan de wereld van de mensen en toch niet in staat bent in twee werelden gelijktijdig te leven. En dit zou ik dan toch wel willen zien als een werkelijk gaan door de duisternis. Want je kunt niet meer terug naar het lichaam, terwijl de contacten met andere geesten je eigenlijk nog iets te ver gaan. Het is, of je alleen maar enkele klassen lagere school hebt gehad en opeens moet luisteren naar een oom apotheker die met veel latijnse termen begint te spreken over alle recepten die hij vandaag klaar heeft moeten maken.

Je raakt als het ware in slaap en je fantasie begint te werken. Je begint je leven op aarde daarin opnieuw te beleven. Niet geheel, natuurlijk. De vervelende elementen uit je levensverhaal worden er gewoon uitgeknipt en alleen de voor jou belangrijke belevenissen blijven gehandhaafd. Maar in die droom ben je gelijktijdig elke persoon die in het stuk voorkomt. Wanneer je tegen een ander gemeen bent, ben je ook die ander. Dat maakt het toch wel minder gezellig. Het kan onder omstandigheden een zeer bevredigend gevoel zijn een ander een stomp op de neus te geven. Maar wanneer jezelf ook moet gevoelen hoe dat aankomt is de aardigheid er snel af.

Uit dit alles vind je dan een beeld van jezelf. Daar moet je dan mee leven. Naarmate je meer geofferd hebt om te worden tot wat je bent, aanvaard je gemakkelijker de nieuwe wereld waarin je moet leven en kun je er meer mee bereiken.

Waarom dit zo is weet ik niet precies. Maar ik heb wel eens opgemerkt dat mensen iets wat je hen geeft voor niets, maar matig waarderen. Verkoop je hen hetzelfde voor een gulden dan zullen zij er al meer aandacht aan besteden. Verkoop je hen het zelfde voor 100 gulden, dan wordt er veel aandacht aan besteed en is de kans groot dat het in de goede kamer in de mooie wortelnotenkast achter glas als een zeldzaamheid wordt bewaard en veel betekenis voor de mensen krijgt. In ons leven schijnt iets dergelijks aan de hand te zijn. Het kostbaarste in het leven zijn voor ons de dingen waar wij iets voor hebben moeten laten, waarvoor wij onszelf hebben moeten veranderen, of waarvoor wij veel hebben moeten doen. Het vreemde hierbij is wel dat juist de offers die je hebt gebracht tijdens je leven, bepalend zijn voor de wereld waarin je als geest leeft. Zij maken uit wat je kunt zien, kunt gebruiken, kunt verstaan. Het is als het ware of deze aanvaarding die uit het offer pleegt voort te komen, zich als een soort sluis gedraagt, een diafragma dat zich steeds verder opent en zo in jou een steeds groter deel van de werkelijkheid toelaat. Ook dit zie ik als een soort herrijzen. Je bent niet meer precies wat je als mens was, zeker. Maar wanneer wij nagaan, wat Jezus was en deed na zijn herrijzenis, zo blijkt duidelijk, dat zelfs Hij niet meer zichzelf was.

Als mens heb je steeds weer in het leven dingen, waarbij je denkt: waarom moet dit nu mij overkomen en niet een ander. Zo iets van: 'Heer, indien het noodzakelijk is, waarom neemt u dan gene niet daarvoor. Ik ben nog veel te jong en hij kan het ongetwijfeld beter dan ik ooit zou kunnen leren'. Want als mens ben je geneigd te doen of je het alleen maar voor eenieders bestwil doet, wanneer je de benen neemt voor je verplichtingen. Van Jezus horen wij ook dat hij vraagt: laat deze beker aan mij voorbijgaan. Maar hij voegt eraan toe: 'Niet mijn, maar Uw wil geschiedde'. Het gehele leven van Jezus kenmerkt zich door een buitengewoon consequent gedrag. Jezus verkondigt niet, hij bekent niet, hij ontkent niet, hij IS. Maar met zijn gehele wezen is hij dan ook datgene wat hij voor de mensen of voor het volk wilde zijn.

Hij blijft zelfs op zijn kruisweg nog steeds de man, die ondanks eigen nood en ellende anderen troost en daarbij dingen schijnt te doen, die wel wonderen mogen lijken. Denk maar eens aan de doek van Veronica die iets eigenaardigs blijft, ook al spreekt men dan over een fotosynthese, ontstaan door inwerking van zweet en dergelijke op het weefsel. Maar wonderlijk blijft het. Zelfs wanneer Jezus aan het kruis hangt, is hij zeker niet alleen met zichzelf bezig. Hij heeft een zwak ogenblik gehad, toen hij beseftte dat dit einde voor hem onvermijdelijk was. Maar nu is het anders: Hij ziet de ellende van zijn moeder, van enkele van zijn leerlingen, hij ziet Johannes onder hen en houdt zich met hen bezig: 'Zoon, zie uw moeder, moeder, zie uw zoon'. Met andere woorden: troost je nu maar, jullie zijn met elkaar, het is heus zo erg niet. Je hebt elkaar en het zal heus alles weer goed komen'. Wanneer de goede moordenaar, Dismas, hem spreekt: 'Wanneer U dadelijk bij uw vader komt, doe dan een goed woordje voor mij', is de reactie van Jezus ook niet: man klets niet, ik krepeer van de pijn - hoe normaal zo iets ook zou zijn. Jezus voelt de wanhoop van de man die daar naast hem hangt te sterven en vergeet een ogenblik zijn eigen ellende. Hij wordt weer tot de trooster, de gevende figuur, die hij zijn gehele openbare leven is geweest: 'Voorwaar, ik zeg u, nog heden zult gij met mij zijn in het paradijs'.

Zo sterft Jezus, volledig naar buiten toe gericht en toch innerlijk zich volledig erkennend. Maar toch moet ook hij geconfronteerd worden met wat hij was, met wat hij is. Hij 'daalt af in de duisternis'. En vele geesten zullen beroerd worden door de parallellen die zij in zich voelen met de beelden en inhoud van die Jezus. In de geest kun je onder bepaalde omstandigheden nu eenmaal vollediger deelhebben aan de dromen van anderen. Ik weet, dat er heel wat geesten zijn, die men op aarde 'verdoold' noemt. Men spreekt ook wel over een verblijven in schaduwland. Ook deze geesten worden vaak beroerd door beelden die in een ander leven maar waarin zij zichzelf erkennen. En hierdoor worden zij dan vaak vrij, breekt hun gebondenheid aan denkbeelden als: ik moet toch nog leven, er moet een uitweg te vinden zijn en dergelijke. En zelfs een korte onderbreking van hun waan is dan veelal genoeg om van onze kant uit de hulp te geven die wij altijd weer eenieder trachten te geven.

Ik kan mij voorstellen, dat Jezus alleen reeds door de recapitulatie van zijn eigen groei, door zijn besef van hetgeen hij in wezen is, zoveel waarden heeft omvat, die als droom of ideaal in dergelijke geesten leefden, dat hierdoor alleen reeds velen van hen vrij zijn gekomen van hun zelfveroorzaakt duister. Maar dan gaat Jezus een andere weg dan de meeste geesten: Hij erkent weer de aarde en haar behoeften en rematerialiseert zijn lichaam. Want Jezus had nog een taak af te maken op de wereld. De meesten van ons komen tot de ontdekking dat al die dingen waardoor wij zo belangrijk meenden te zijn, in feite niets waard zijn, en dat zelfs de dingen die wel de moeite waard zijn zonder meer door anderen kunnen worden voortgezet. Want pas wanneer je geest wordt, ontdek je werkelijk wat je als mens betekend hebt en besef je eerst goed hoezeer je prestaties gemist kunnen worden. Wanneer je dit verwerkt hebt, krijg je in Zomerland een geheel nieuwe vrijheid, maar op de duur herontstaat je interesse voor de aarde.

Ik zit hier nu te praten over Goede Vrijdag. Waarom? Omdat het nu eenmaal Goede Vrijdag is en ik volgens het programma met u vandaag een geestelijk onderwerp moet bespreken. En misschien zit ik hier ook wel, omdat ik wil proberen u over dit alles toch nog iets meer te vertellen dan de algemeen bekende christelijke boodschap van de verlossing, en u duidelijk wil maken, dat een voortleven na de dood iets is wat voor eenieder kan bestaan, maar dat je als geest, zowel als in menselijke gedaante, altijd weer de verlossing eerst in jezelf dient te vinden. Ik zie in mijzelf op een gegeven ogenblik de behoefte anderen deel te doen hebben aan mijn ervaring, aan dingen die ik meen te weten, al kan hetgeen ik ervaar zelden volledig worden uitgedrukt. Daarom spreek ik tot u middels een medium zoals dit, en zal ik zo dadelijk weer ergens anders en middels een ander medium trachten mijn inzichten duidelijk te maken. Want om eerlijk te zijn: deze rede meegerekend ben ik op het ogenblik voor vandaag al aan mijn derde herdenking van de Goede Vrijdag toe.

Zeker, het dreigt seriewerk te worden. Maar toch is het steeds wéér anders, blijft elk contact een persoonlijk beleven. Want de mensen moeten je begrijpen. Wat je zoekt, is communicatie. In feite zoek je langs een weg als deze de mensen te helpen en hetzelfde doe je vanuit de geest op andere wijze. Soms probeer je iemand te inspireren, maar even goed kun je een zieke proberen te genezen, of iemand te behoeden voor een mogelijke fatale vergissing. Dit betekent veel zoeken, passen en meten. Maar eerst wanneer je je eigen wereld zo goed beseft dat je ook voelt, dat de essentie die je bent ook overal zou moeten bestaan, zoek je contacten. Dan wil je weer naar de wereld toe die je zo goed kende. Dan komt er ook een ogenblik dat je erin slaagt dit contact werkelijk te maken en naar believen te doen herontstaan.

In de ogen van de mensen zijn wij dan natuurlijk toch ergens vreemden. Wij denken anders; ons handelen, ons begrip verschilt nu eenmaal van het hunne. Zelfs wanneer je een ogenblik Jezus' optreden na de herrijzenis beziet, kom je in de verleiding te zeggen dat hij toch maar een rare snaak was. Alle deuren zijn dicht, niemand zou zonder meer binnen hebben kunnen komen, niemand heeft gezien, hoe de Meester binnen kwam, maar opeens staat Hij er, midden tussen zijn leerlingen. Hij spreekt met hen, laat Thomas zijn wonden zien, maar beweert, volgens de kerk ten minste, dat het zaliger is te geloven zonder te zien. Daarna spreekt Hij: 'Ontmoet mij daar en daar'. En verdwenen is Hij. De arme leerlingen maken een lange reis, komen vermoeid en bezweet uiteindelijk aansjokken, maar zien niemand. Dan, opeens staat Jezus daar, helemaal fris. Was het wel nodig dáár samen te komen? Het geeft een beetje het gevoel, dat Jezus heeft gedacht: lopen jullie maar, dat is goed voor de lijn, maar ik pak wel een helicopter. Want wanneer je het miraculeuze van het verhaal wegneemt en alleen maar op het gedrag let, doet het vreemd aan. Maar wanneer je op het gedrag en de uitlatingen van een om het even welke geest let, zijn die meestal ook ergens vreemd. Wanneer je het gedrag van Jezus in die tijd beziet en ontdekt van de vele legenden, dan blijkt dat Jezus in feite niet de aandacht vraagt voor zijn eigen wezen, maar eerder alles doet, om zijn leerlingen moed te geven en vooral wat zelfstandiger te maken. Jezus richt zich dus weer geheel op anderen en hun behoefte.

Wat doet een gewone geest echter: hij tracht de essentie van zijn wezen tot uitdrukking te brengen en zich in de waarheid, die hij meent te bezitten, aan anderen te manifesteren. Daarbij

wil je als geest heus de mensen wel helpen, maar je geeft toch voornamelijk uiting aan je persoonlijkheid en de jouw eigen beweegredenen. Wanneer de mensen zeggen dat het mooi is, maar dat er nog zoveel vragen overblijven, is de geest in vele gevallen eenvoudig opeens weg. Maar zelfs een geest, die niet opeens verdwijnt, zal in vele gevallen laten merken: voor mij is dit niet meer van belang, dus vraag dat nu maar aan een ander. Het is alsof hij wil zeggen: 'Ik heb geprobeerd mijzelf duidelijk uit te drukken, ik heb deel willen hebben aan jullie wereld, ik heb een deel van mijzelf ook in jullie wereld achter willen laten, maar er zijn zoveel werelden, er is zoveel te beleven'.

Bovendien moet je als geest uitkijken. Want soms meen je de juiste medewerker in de stof gevonden te hebben en geeft deze, met zijn instemming, een taak. Maar dan kan het je overkomen dat zo iemand bij de eerst de beste gelegenheid naar voren treedt en tot zijn medemensen spreekt: 'Vrienden, ik moet jullie hierbij mededelen dat ik door de geestelijke leiding - of door God - ben aangesteld tot onfeilbaar voorzitter van deze gemeenschap'. Wat die geest natuurlijk helemaal niet wilde of bedoelde. Want de geest meende alleen maar: deze mens is rijp en wil meewerken, dus kan hij op aarde ook wel enige verantwoordelijkheid dragen. Maar hij wilde niet, dat de persoon in kwestie zich in de eerste plaats een gezag zou aanmeten. Trouwens: Jezus vroeg op aarde ook niet om macht en gezag. Wat hij daarvan bezat, kwam uit hemzelf voort en werd niet aan andere machten ontleend. Ook de Lichtende geest is er zeker niet op uit macht te verwerven en gezag uit te oefenen. Dat heeft trouwens weinig zin. Wel is het zinvol, wanneer mensen een voor hen mogelijke en passende taak vinden die zij in hun leven tot uitvoering kunnen brengen. Natuurlijk zal een geest iemand die iets dergelijks op zich neemt proberen te helpen wanneer er iets misgaat. Kom je toevallig voorbij en gaat het niet zo goed, dan help je een handje en je zorgt ervoor altijd bij de hand te zijn, wanneer iets mis dreigt te lopen met de taak zelf. Dan voel je je geheel verantwoordelijk en je onderzoekt, wat er nu eigenlijk fout is en hoe dit zo snel en eenvoudig mogelijk vanuit de geest en volgens geestelijke inzichten juist in orde kan worden gemaakt.

Misschien vraagt u zich weer af, wat dit alles met Goede Vrijdag te maken heeft. Ik zal pogen het uit te leggen. Jezus leeft in onze wereld. Zeker, ik woon in een achterbuurt, terwijl hij in een paleis op een heuvel achter de diplomatenwijk woont - om een vergelijkend beeld te geven. Nogmaals: dit is alleen maar een poging de verhoudingen duidelijk te maken, zodat u zich de moeite kunt sparen te informeren wat voor diplomaten wij dan wel in onze sfeer hebben. Jezus leeft dus. Het vreemde daarbij is, dat wij allen weten, dat hij een heel hoge geest is, iemand die ontstellend groot is. Maar zo hoog kan hij niet zijn of hij komt voorbij, pakt je bij je lurven en zet je weer op je pootjes, wanneer het eens verkeerd gaat. Hij probeert altijd weer je te helpen en doet dit niet op een overweldigende wijze, maar in feite net, zoals een geest de mensen op aarde wel eens tracht op te beuren of een beetje fut te geven, te wijzen op mogelijkheden of een taak. En ik weet, dat Hij dit op uw wereld precies zo doet.

Jezus zit bijvoorbeeld in de Hoge Raad van de Witte Broederschap samen met anderen waar de wereld hoog tegenop kijkt, zoals enkele boeddha's, Mohammed, Lao-Tse en dergelijke. Maar wanneer je met hen in contact komt, zijn zij gewoon. Niet gewoon, zoals men dit op aarde wel eens zegt over bijvoorbeeld leden van een koninklijk huis. U weet wel: 'Kijk toch eens hoe gewoon zij doet, zij zit gewoon op een fiets, net als ieder ander'. Tja, wat zou die hoogheid dan moeten doen? Bovenop de fiets gaan staan misschien? In ieder geval: dit gewoon zijn bedoel ik zeker niet op deze wijze.

Laat mij het zo zeggen: wanneer jezelf een bedelaar bent, is Jezus niet de goede man, die je iets komt geven, maar een collega-bedelaar, die zijn armoede met je deelt. En dat is volgens mij het grote verschil tussen Jezus en geesten, zoals wij. Ik wilde, dat ik het kon: precies zo schijnen als jullie en dan toch helpen op een wijze, waardoor je je niet verplicht gevoelt. Ik blijft altijd nog een kletser, die jullie zijn ideeën toewerpt. Ik zou veel eerder iemand moeten zijn, die jullie eigen denkbeelden gestalte geeft, die je denken met je deelt en er vorm aan helpt geven, tot zij duidelijker en waardevoller worden.

Maar goed. Jezus leeft dus. Jezus werkt. Wanneer u bij ons komt, zult u dat heus wel bemerken en misschien erkent u het reeds voor die tijd. Ik zie Jezus dan ook niet als een bevestiging van het een of andere leergezag. Hij is geen gezag of dé zoetelijke liefde. U weet wel, zoals men wel eens preekt in de stijl van: suja suja kindje, wees maar zoet, zieltje, want je verlossertje staat bij je.... Dat zit er werkelijk niet in. Het is eerder zoiets als: 'Man, je zakt in elkaar, grijp dus mijn arm. Ik zak ook wel bijna in elkaar, maar samen halen wij het'. Dit één-zijn met allen, wanneer het nodig is, vormt, naar ik meen, een van de voornaamste punten van een werkelijk en geheel herrezen zijn. Het is geen hergeboorte, die in feite alleen een terugkeren naar nieuwe beperkingen inhoudt, maar een zozeer één kunnen worden met alle dingen dat je alles voor allen en alles met alles kunt zijn.

Om dat te kunnen doen moet je heel wat afschaffen. Om de essentie van je wezen, je werkelijkheid, zoals die innerlijk bestaat, waar te maken, moet je heel wat illusies afschaffen en heel wat pretenties terzijde stellen. Je wordt als het ware van alles beroofd, zoals ook Jezus: Hij, de waardige verkondiger, die door het jubelende volk de stad was binnengeleid, dan tot spot- koning wordt gemaakt in een Romeins dobbelspelletje. Hij, de man, die altijd pijnen wegnam en anderen genas, wordt tot het middelpunt van een geselpartij tot de lappen erbij hangen. Ik geloof, dat je het zo kunt zeggen: Jezus was altijd weer en voortdurend méér voor anderen, en steeds minder was hij voor zichzelf. Dit zie ik in zijn leven ook als een duidelijk groeiproces. Wat jullie op Goede Vrijdag herdenken, wordt dan wel mooi aangekleed, compleet met het bloed van het Lam enzovoort. Maar men ziet over het hoofd dat het slechts een deel is van een leven dat betekent: steeds meer geven tot jezelf niet meer bent. Steeds meer prijsgeven om de essentie van het Alzijn te vinden. Dat is moeilijk en ik zou het graag eens zover brengen, maar het lukt mij nog niet helemaal. Jezus heeft dit kennelijk op aarde reeds volbracht. Hij heeft afstand gedaan van zichzelf en alle pretenties, tot er niets meer overbleef dan een leven in anderen en voor anderen.

Daarom is Goede Vrijdag voor mij ook niet vooral een droevig lijdensverhaal in de stijl van: mensen, treurt, want zij hebben mijn Jezus gedood. Voor mij is het eerder een: verheugt u, want wij zullen met hem uit het graf herrijzen. En dit herrijzen betekent voor mij een steeds meer mijn bekrompenheden vergeten, steeds meer mij één gevoelen met alles, wat is, alles wat bestaat. Dat is moeilijk, maar wanneer ikzelf niet meer verder kan, staat er altijd weer iemand naast mij, die alles reeds veel eerder en op een veel grandiozer wijze heeft prijsgegeven. Hij helpt mij om meer prijs te geven, dan ik ooit meende ooit zelf prijs te kunnen geven, helpt mij meer achter te laten dan ik ooit meende te kunnen verliezen.

Juist daarom is voor mij Goede Vrijdag geen dag van rouw, maar een feest van hergeboorte, het begin van de herrijzenis, van het werkelijke leven - niet alleen voor de mensheid, maar ik in Jezus, voor Jezus.

Ik zie, wat er is gebeurd en voel, dat dit ook voor mij eens zo zal komen. Ik leef nu in een wereld vol van ontstellend geluk. Maar in die wereld zal ik steeds meer mijn persoonlijk geluk moeten leren verliezen om zo te kunnen leven in al wat leeft. Pas wanneer ik dat voor elkaar heb gebokst, kan ik misschien een heel klein beetje begrijpen, wat die hoge entiteit Jezus betekent, die zo hoog is en toch gelijktijdig mijn kameraad, mijn vriendje, mijn soortgenoot, die steeds weer naast mij gaat. Maar zover is het nog lang niet. Ik heb nog een lange weg te gaan en beseft dit terdege. Voor mij geldt, dat het doel wel bekend is, maar dat de weg nog lang en waarschijnlijk heel erg moeilijk zal zijn. Dit is mijn waarheid en indiën ik u gedurende enkele ogenblikken u daarmee heb mogen confronteren, zo is mij dit voldoende.

Ik hoop nu maar niet, dat u dit gevoeld hebt als een soort predikatie of zo iets. Want het lag zeker niet in mijn bedoeling u te bepreken. Maar omdat u rond u overal de dood ziet en deze ook voor uzelf in het vooruitzicht weet, is het misschien ook voor u goed te weten dat wij in die dood herboren worden en werkelijk leren leven. Ook lijkt het mij voor u belangrijk te weten, dat dit leven na de dood uiteindelijk bepaald wordt door de wijze, waarop wij zélf de weg van

waarheid weten te vinden, de christelijke weg moogt u ook zeggen voor mij, en daarop afstand weten te doen van onze illusies, van het maya of hoe men het ook noemen wil. En wanneer ik er in geslaagd ben u duidelijk te maken, dat de eerste fasen na de dood slechts het begin vormen van een weg die, naar ik meen, eerst eindigt, wanneer wij een eenheid met Al het Zijnde bereiken, zo heb ik gesteld wat te stellen is, de waarheid gegeven die mijn eigen streven bepaalt.

Dit lijkt mij voor heden genoeg. Ik hoop alleen maar dat u nu niet stilletjes denkt: wij hadden er al lang genoeg van. Maar als dit toch het geval was, kunt u nu verlicht adem gaan halen. En was dit voor u niet het geval, dan kunt u tot uzelf zeggen: dit was in ieder geval een afgeronde gedachte, misschien kan ik daarmee voor mijzelf ook nog wel iets doen.

Goedenavond.

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Hebt u de paaseieren al verstopt? Niet? Nu ja, de oude tradities sterven uit. Maar toch blijft het zoals het was: het gras wordt groen, de bloemen bloeien, de lammetjes stoeien en de neuroosjes nemen toe. Gezien de vorige spreker is het niet alleen Goede Vrijdag, maar is het ook voor u hier een goede vrijdag geworden. En wanneer ik op een dergelijke dag mijn persoonlijke inzichten en meningen kenbaar moet maken, wordt het mij toch wel moeilijk gemaakt. Je kunt natuurlijk door blijven zanikken en zagen over het zelfde oude onderwerp, je kunt je af gaan vragen wat je met deze moderne tijd eigenlijk aan moet. Nu ja...

Ik heb een vreemde ontdekking gedaan: de mensen die zich zozeer beroepen op het verleden blijken gemeenlijk bang te zijn voor het heden en op zijn minst zeer bezorgd voor de toekomst. De mens die zijn eigen zekerheden dreigt te verliezen, probeert steeds weer anderen te dwingen dezen als zeker te aanvaarden met grote nadruk op de punten waar hijzelf aan twijfelt. Ik geloof dat menige christen een leer wil opleggen aan anderen, omdat het zo verschrikkelijk lastig is zelf zijn leer in de praktijk te brengen. Wat misschien volgens u geen gedachten, geen juiste denkbeelden zijn voor een betoog op een Goede Vrijdag, maar strookt met mijn verlangen bepaalde waarnemingen mijnerzijds en op mijn eigen wijze te karakteriseren. En dat mag gelukkig, want niemand zegt mij neen. Degenen die mij kennen denken kennelijk: daar is toch niets aan te doen. En degenen die mij nog niet kennen, zijn waarschijnlijk erg benieuwd, wat er nu weer gaat komen. Wel, dat laatste is eigenlijk heel eenvoudig:

Weet u, wat Pasen is? Pasen is een vrolijk lentefeest, waarbij men ter ere van Jezus' opstanding op de wegen elkanders auto's kraakt.

En Goede Vrijdag is de dag die valt na de koopavond, die het meeste oplevert in het jaar met uitzondering van de koopavonden voor Sinterklaas en Kerstmis.

Goede Vrijdag heet waarschijnlijk goede vrijdag, omdat zij aankondigt dat er een paar mooie dagen komen waarop je het er goed van nemen kunt.

Er zijn mensen die er anders over denken maar die houden zich niet aan de feiten. Denk eens aan de vasten. Dit zou een tijd moeten zijn waarin de mens zichzelf veel ontzegt om op die wijze althans enigszins het lijden van Jezus na te proeven. En wat is het? Wanneer men nog vast is het een tijd waarin je naar buiten toe vast en zorgt dat je ongemerkt toch voldoende naar binnen krijgt. Want er zijn van die mensen die zeggen: Ik houd heus mijn vasten wel. Anders rook ik 20 sigaretten per dag en nu heb ik maar drie keer gerookt. Maar zij vertellen er niet bij dat dit dan drie sigaren van 30 cm. waren. Maar iets bijzonders is dit hoogstens, omdat zo iemand nog wil dóen, alsof hij vast. In uw dagen zijn de christelijke feestdagen voor de meeste mensen aanleiding tot een wat onchristelijke exploitatie van hun medemensen. De christelijke plechtigheden zijn langzaam maar zeker tot pseudo-magische vertoningen geworden die men, als men gelovig is, consumeert omdat het zo nu eenmaal hoort, terwijl men stilletjes hoopt dat

zij niet te lang zullen duren. Vroeger vroeg men zich bij het bepalen van de kerk, die men wenste te bezoeken, eerst af: is dominee wel vast in de leer. Nu vraagt men zich eerder af: preekt hij kort?

Kolderiek, nietwaar? Maar als je met het lijdensverhaal begint te worstelen wordt het soms nog erger. Ik herinner mij dat ik in een tijd toen ik nog wat scherper was dan nu - want voor mijn doen ben ik tegenwoordig mild -, sprak over het lijdensverhaal. Ik merkte toen op: er is een ogenblik waarop de grootheid van Jezus bijzonder duidelijk blijkt. Daar staat hij in de Hof van Olijven. Judas komt en geeft hem een judaskusje en daar komt een vent op hem af met een grote helm op en een lans in zijn handen 'Zijt Gij Jezus?'. Jezus kijkt hem zo eens aan en zegt rustig: 'Ik ben het'. En prompt slaat de hele troep tegen de vlakte. Dus, zo zeg ik, wanneer hij dat kan, zou hij met dezelfde moeite ze allen dood kunnen maken en desnoods alle joden er bij.... Nu zat er iemand in de zaal die niet veel ophad met semieten en dacht: had ie het maar gedaan.... In die dagen was ik nog niet verstandig, dus ik reageer: u meneer, daar op de zevende rij... Neen u niet, daarachter, juist, u met dat kale hoofdje, u denkt: Had hij het maar gedaan. Maar hij deed het niet, want hij was Jezus. Dat is het bewijs van zijn grootheid en vooral daarom bewonder ik hem. En dat betekende een lid minder. Bovendien merk ik dat ik met dergelijke herinneringen voorzichtig moet zijn, want anders beschuldigt men mij ook nog van antisemitisme.

Trouwens, ik vind dat toch een rare toestand. Wist u dat de meeste christenen die antisemiet zijn, zeggen dit te zijn omdat semieten, een semiet, die hun verlosser en stichter van hun godsdienst was, om hebben gebracht omdat hij zichzelf daaraan niet wenste te onttrekken? Dat zijn van die vreemde toestanden. Het komt erop neer dat men de joden haat omdat Jezus een jood was. Ik probeer wel eens dergelijke punten voor mijzelf in een redelijke vorm te gieten. Maar dat is wel heel erg moeilijk. Toch kom je wel eens tot een conclusie, al zal niet eenieder het met je eens zijn. Zo stel ik: Jezus' kruisweg is niet de verlossing zelf, maar de weg die wij moeten gaan ter verlossing.

Alle herdenking van het verleden is waardeloos tenzij het nog in het heden leeft. En in het heden leeft het verleden alleen wanneer het niet bestaat als een idee, maar als een reeks van acties. Zo zou ik ook willen stellen dat de werkelijkheid van het leven niet is gelegen in de woorden die je spreekt, maar alleen in de daden die je stelt. Een dergelijke uitspraak zult u waarschijnlijk niet aantreffen bij de verkiezingspropaganda, maar volgens mij is het een grote waarheid. Zo heb ik de indruk dat iemand die de mogelijkheden van een vroom feest exploiteert, ofwel iemand is, die niet weet waar het om gaat, dan wel iemand die het niet kan schelen wat voor feest er gevierd wordt, zolang er maar verdiend wordt. Een uitspraak die vooral bepaalde christelijke zakenlieden wel wat pijnlijk kan beroeren. Mij is trouwens opgevallen dat grote zakenlieden die hun kapitaal hebben vergaard ten koste van anderen, hun vroomheid en vooral hun geloof in vergeving van zonden en verlossing zien toenemen. Waarschijnlijk omdat zij denken: als dat er niet zou zijn, kom ik helemaal nergens meer terecht, en zonder vergeving ben ik voor een mij te warm klimaat bestemd.

Zeker, dat is hatelijk. De waarheid is vaak hatelijk. En trouwens, het doet ook wel wat vreemd aan wanneer je mensen met superlange gezichten - u weet wel, scheren dubbeltarief - droefgeestig hoort spreken over het lijden van onze heer die ons daardoor heeft verlost. Na welke verklaring zij gemeenlijk hun weg vervolgen door met grote platvoeten over de harten van anderen te wandelen.

Ik vind het ook zo vreemd, dat Jezus die liever stierf dan iets van zijn macht te gebruiken om een ander te schaden, zo intens en innig wordt vereerd juist door die mensen die menen dat je alleen met alle middelen en macht de orde kunt handhaven die noodzakelijk is voor de bescherming van onze christelijke moraal en samenleving. Ik kan het hen niet helemaal kwalijk nemen, want zij hebben alle reden om met de huidige toestand tevreden te zijn, maar voelen niets voor een verlies van invloed. Maar wanneer de apostelen dezelfde mentaliteit hadden gehad

als sommige beschermers van leer en samenleving later, zou er geen christendom geweest zijn, want zij zouden hun verkondiging volbracht hebben met een matrak in een tijd dat de heidenen nog wel de meerderheid hadden.

Je moet, vrienden, de dingen altijd positief zien. Om ze positief te zien moet je eerst het negatieve aspect ervan erkennen. Wanneer je het negatieve aspect eenmaal erkend hebt, kun je dit namelijk voortaan terzijde stellen en je met de rest bezighouden. In dat geval blijft er altijd iets positiefs over. Om een voorbeeld te geven: een motoragent is een gelicentieerd verkeersovertreder. Maar wanneer je beseft, dat hij dit is, kun je ook de rest begrijpen en zeggen: dankzij zijn verkeersovertredingen maakt hij het begaan van overtredingen voor anderen moeilijk. Dit laatste is dan de positieve kant. In deftige termen betekent dit: de politiemann heeft grotere vrijheden nodig, om zo misbruiken bij anderen te voorkomen. Misschien zouden wij dit zelfs op onszelf toe kunnen passen en onszelf wat grotere vrijheden toe kunnen kennen om zo de grotere misbruiken bij onszelf te kunnen voorkomen. De meeste mensen die bang zijn voor de hel, leven daar reeds nu in, omdat zij door hun onbesef van het leven zich hebben vastgeketend aan een door hen niet begrepen werkelijkheid.

En toch, neem nu de mensen die spreken over de noodzaak tot het beoefenen van de naastenliefde. Er zijn heel wat mensen, die daarover wel spreken maar eerst eens kijken wat voor benen die naaste heeft voor zij verder gaan dan dat. De meeste mensen die veel over God spreken, hebben maar één geloof: dat de duivel op de grootste hoop schijt. En waarom zou hij dit eigenlijk niet doen? Hij wordt uiteindelijk vaak voorgesteld als een soort helse scheidsrechter in het menselijke spel der zonden. Mijn excuses voor het gebruikte woord. Maar ik haalde een volksuitdrukking aan en die heten veelal waar te zijn. Ofschoon het wel opvallend is dat steeds meer leugens in deze tijd tot volksuitdrukkingen dreigen te worden.

Wanneer de mensen spreken over geloof, geloven zij in de praktijk minder aan de oprechtheid van anderen naarmate zij zelf oprechter zijn in hun beleving van hun geloof. Niet erg vriendelijk? U hebt gelijk. Hoe kan zo een rotvent dat allemaal zomaar in het publiek gaan zitten vertellen en dat nog wel op Goede Vrijdag. Waar blijft de wijding, waar blijft de sfeer, nietwaar? Over het algemeen is de wijding die de mens begeert, het zalfje van zoetheid, waarmee hij hoopt de wonden van een slecht geweten te genezen; en vele mensen zoeken stemming en wijding, daar zij menen dat voor hen bovendien hierdoor een mogelijkheid voor hen zou ontstaan zich van anderen te onderscheiden.

Nu moeten wij toegeven dat onderscheidene typen van mensen zijn die zich inderdaad van elkaar onderscheiden, maar dan hoofdzakelijk wel door hun uitdrukken van hun behoefte zich ten aanzien van anderen te onderscheiden. Vooral wanneer dergelijke mensen uiteindelijk een onderscheiding krijgen, scheiden zij zich geheel van de massa af en menen door het verwerven van die onderscheiding een voldoende onderscheid tussen zich en de massa gemaakt te hebben. Juist hierdoor worden zij een intrinsiek deel van de menselijke massa.

U vindt al deze uitspraken waarschijnlijk wat vreemd. Maar het zijn de waarheden die bij mij opkomen wanneer ik mij met zaken als deze bezig houd. Want wanneer ik tracht de sfeer voor Goede Vrijdag op te roepen bij mijzelve en daarbij de mensen bezie, zo heb ik vaak toch wel het gevoel dat Jezus misschien toch nog wel voor niets is gestorven. Menselijk gezien is dit mijns inziens waar. Dat er toch nog zin in Jezus' lijden gelegen is, danken wij aan Hem, niet aan de mensen. Want het is mij opgevallen dat er, naarmate er meer christenen op aarde kwamen, minder is overgebleven van Jezus' werkelijke leer.

Het jammere is dat het christendom de mensen een uitvlucht verschaft voor bepaalde minder aangename trekken. Degene die altijd meer wil zijn dan anderen, kan zich nu werpen op het bekeren van anderen, en daarmee zijn gevoelen dat hij meer is dan anderen en meer recht heeft in het leven van die anderen in te grijpen, ook voor zich gemakkelijk goed praten. Zoals

eens de ware christen uittrok om het heilige graf te bevrijden en daardoor opeens in staat bleek zijn kale staten en stinsen te voorzien van zijde en luxe voorwerpen, die de arme heidenen toch niet meer nodig hebben, daar zij gevallen waren bij de geheel onjuiste en met het christendom strijdige pogingen om hun rechten op hun eigen gebied te handhaven. En wat later kwam er een inquisitie die mensen doodmartelde, terwille van hun zieleheil, zodat hun bezittingen konden worden overgedragen in handen van hen die wel rechtgelovigen waren en daarmee veel meer goed konden doen. Want dit zichzelf rechtvaardigen door het christendom om zo eigen zin door te zetten en eigen voordeel te vinden, treffen wij door alle eeuwen heen weer aan in de christelijke maatschappij. En dat doet toch wel erg onprettig aan, wanneer wij bedenken wat Jezus heeft moeten doormaken om het bestaan van een christendom mogelijk te maken.

Maar aan de andere kant: wanneer er zoveel goeds voort kan komen uit een leer die tot zoveel ellende op de wereld aanleiding is geweest, moet het toch wel iets heel bijzonders zijn. Waar of niet? Al zijn de mensen geneigd alles ten kwade te gebruiken, zo blijft er iets goeds uit voortkomen. Dat lijkt mij de essentie van de zaak wel weer te geven. Je kunt natuurlijk ook aan de hand van het aloude verhaal gaan filosoferen over leven en dood, zoals mijn voorganger heeft gedaan. Volgens mij kun je volstaan met de opmerking, dat het leven pas goed begint wanneer je dood bent. Want vele mensen hebben, zolang zij leven, gewoon geen leven, maar als zij dood zijn beginnen zij eerst werkelijk tot leven te komen.

Het is alleen maar hoe je de zaak beziet. Ik voor mij vind er niet veel nut in om over leven en dood te gaan klassineren, of het oude verhaal nog eens te ontrafelen. Ik heb mij er vroeger druk over gemaakt. Nu ben ik eerder geneigd te zeggen: Mensen, jullie die zich met deze dingen zo intens bezig wilt houden, brengen er in de praktijk zo weinig van terecht dat jullie vroomheid in feite vaak nog bedrieglijker is dan de verkiezingspropagandarede van het een of andere partijhoofd. Een dergelijke opmerking is pijnlijk, maar waar. Daarom zeg ik liever: Mensen, het is lente. Hebben jullie al eieren gezocht, of ga je dit nog doen? Kijk, de narcissen bloeien. En heb je de bloesem al gezien en de jonge blaadjes?

Eigenlijk gek, hè: het is winter geweest, het is slecht weer geweest, 't is koud geweest en toch is het er weer. De zon speelt weer in het water, het gras begint weer extra groen te worden, de meizoentjes komen overal kijken en de krokussen trekken ondertussen hun jas alweer uit, omdat het hen wat te warm begint te worden. Het is Lente! Je kunt gedurende de winter heel wat plannen hebben gemaakt voor de lente en heel wat voorzorgen hebben getroffen, maar het komt toch altijd weer anders, dan je had berekend. Ik geloof dat je de lente, ja, het gehele jaar, maar moet aanvaarden zoals ze is. Je moet de goede en de slechte dagen aanvaarden, de verkoudheid hoort er ook bij. Want het is alles één geheel, het hoort alles bij elkaar. De lente zelf is eenvoudig het ontstaan van leven.

Dan moet je ook het christendom in 's hemelsnaam maar nemen, zoals het is. Jezus' dood was de lente, nieuw leven. En hoe bar en doods alles soms lijkt, er zal altijd weer iets komen, wat lente, wat nieuw leven is. Kijk dus uit en knijp, wanneer die lente op komst is, vooral de eerste blaadjes niet af, omdat de bomen tot nu toe kaal geweest zijn. Laat de bloesem komen, aanvaard dat de vreugde weer over de wereld komt en maak je geen zorgen over zeden, moraal en het handhaven van het oude en dus 'goede' geloof. Want, in die lente zal meer van Christus terug te vinden zijn, dan in alle sombere praat over het bewaren van het juiste zedelijke en morele bewustzijn.

Vindt u dit een vreemde opvatting? Maar het is toch zo? Kijk maar naar de eenden en de zwanen, zij hebben plezier met elkaar. Kijk naar de katjes. Ik geef toe, dat hun opera's in deze tijd voor een mens niet om aan te horen zijn, maar uiteindelijk is een chinese opera in de oren van een westerling ook zo mooi niet. Toch is het voor degenen die deze geluiden produceren, muziek. Of luister eens naar de vogels, naar de gehele natuur. Kijk eens naar de wolken die langs de hemel zeilen en zeg dan nóg eens tegen jezelf, dat het - ondanks alle prietpraat - ook nu juist

niet de moeite waard zou zijn om te leven. Het is lente. Goed. Het is, bijna Pasen. Je viert het wel, maar gelooft er niet in. Zoals de mensen zeggen: het is al lente volgens de kalender en er is al wat bloesem, maar die zal door de late vorst gedood worden. Er zal weinig bloesem zijn dit jaar. Maar de bloesem komt toch steeds weer.

Ik geloof dat je zo het christendom, de wereld, de mensheid ook moet benaderen. Er is altijd weer een nieuwe bloei van de menselijk geest, het menselijke kunnen, het menselijk besef. Slechts de mens die bang is voor het andere probeert dit te ontkennen. Zo kom je als vanzelf tot enkele eindconclusies, dus waarom zou ik hierover nog lang doorspreken. Trouwens, als je te lang over iets doorgaat, zeggen de mensen: die hoort zichzelf graag praten. En ik vind het nooit leuk wanneer dit over mij wordt gezegd, want dat is waar, weet u. En wanneer je het dan probeert heel kort te houden, is de reactie: hij wist zeker niet meer wat hij moest zeggen. Nu weet ik nog heel wat te zeggen, maar meende, dat ik jullie al genoeg had aangedaan. Daarom mijn eindconclusies:

Wat er ook is, er komt altijd weer het andere. Wat er ook gebeurt, het is nooit het einde van de tijd of van je wereld. Er komt altijd weer wat anders. Hoe diep je droefheid ook is, de vreugde staat alweer klaar om je te begroeten, wanneer je haar maar wilt zien. Hoe groot je vreugde op dit ogenblik ook is, besef, dat de droefheid alweer staat te wachten, tot je voorbijkomt.

Een mens maakt zijn leven door in het heden te leven. Een mens maakt zijn geestelijk besef waardevol door te werken met de krachten, middelen en mogelijkheden die hij nu heeft en dezen te gebruiken naar beste weten.

Een mens bouwt zijn eeuwigheid, door zich niet al te zeer aan de tijd gebonden te achten. De mens vindt de oneindigheid, waarvan Jezus predikte en die hij het huis des Vaders noemde, in zichzelf, wanneer hij ophoudt zijn eigen fantasieën ergens aan de hemel te plakken.

En verder meen ik, dat je kunt zeggen: een mens wordt pas werkelijk mens, wanneer hij niet meer probeert zich tot een soort overdrukseltje maken van een door hem bewonderde persoonlijkheid, maar zichzelf leert te zijn.

In dit alles lijkt mij wel degelijk een paasboodschap te liggen en wel deze: het paasfeest, zowel als de Goede Vrijdag zijn niets anders dan de geformaliseerde symptomen van een proces dat zich voortdurend ook in onszelf afspeelt. Zoals ook de herrijzenis iets is, waaraan wij niet kunnen ontkomen, maar waarvan wij de heerlijkheid eerst ervaren, wanneer wij geleerd hebben onszelf te aanvaarden.

Verder rest mij niet veel meer dan u een prettige paas toe te wensen. En wanneer u de weg op wilt gaan: let op, want de straten zijn vaak vol van idioten in blik op het ogenblik. Sommigen daarvan zijn zelfs geconserveerd op alcohol, maar die treden voornamelijk de 2de paasdag laat op. En wanneer u zich bezighoudt met de aspecten van deze tijd: kijk alstublieft iets verder dan de huidige tendens. Ik weet dat het op het ogenblik kosmisch-rood genoemd mag worden en dat is niet zo heel gezellig. Maar er is weer een invloed van wit Licht en Kracht op komst. Dat duurt nog geen twee weken meer. Probeer dan nu alle ongenoegelijkheden maar te nemen, zoals zij komen en bereid je erop voor je energie terug te winnen en met die energie de nodige zaken af te wikkelen, in plaats van nu nutteloos te bekvechten over onbelangrijke dingen.

Nog enkele definities? Goed.

Tempel: gebouw door mensen gebouwd, omdat zij beseffen dat de schepping de tempel Gods is, waar zij zich dus vooral van af proberen te sluiten. Maar je kunt ook zeggen: het geheel van de schepping, waarin wij de bouwstenen van de tempel vormen, wanneer wij de zin van de scheppingsleren beseffen.

Drugs: Ontsnappingsmiddelen voor hen, die de werkelijkheid niet willen dragen. Je kunt dus zeggen: de drugs van de jongeren zijn de drank van de ouderen.

Hotpants: Een summiere, maar niet altijd goedkope verpakking voor een tegenwoordig nog veel gevraagd artikel.

Goedenavond.

9 april 1971